

ויזרע יצחק

שנה ה'

<p>פרשת "מטות מסעי" הפטרה: "שמעו דבר" ב' אב תשע"ב</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת כניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב 19:06 י"א 20:26 י"ט 21:11</p>	<p>ת"א 19:23 ת"ב 20:27 ת"ג 21:09</p>	<p>חיפה 19:16 20:28 21:11</p>
--	--	---	---	---	--

הגיגים לפרשת השבוע

"לחת נקמת ה' במדין" (במדבר לא' ג)

משה שולח את בני ישראל למלחמה כשהמטרה היא "לתת נקמת ה' במדין" בעוד שציווי ה' אל משה היה "נקום נקמת בני ישראל", מסביר ה"אור החיים" הקדוש, שהסיבה שמשה משנה מציווי ה' היא משום שמשה רוצה להבטיח את הצלחת בני ישראל במשימה, והוא עושה זאת בדרך מתחכמת, כי בזה שציוה אותם לנקום את "נקמת ה'" הוא בעצם מדריך אותם שכל כוונתם בנקמה זו תהיה לקנא את קנאת ה', על ביטול המצוות שגרמו המדינים לבני ישראל, ולא להתנקם על התוצאה מהחטא, שמתו כמה אלפים מישראל, ובדרך זו מובטח להם הסיוע ממרום על מנת לקיים את ציווי ה'.

"הזלצו מאתכם" (במדבר לא' ג)

חז"ל שבחו את משה על כך שלמרות שידע שמיתתו תלויה בנקמה במדין בכל זאת לא עכב את המלחמה ודרש מהעם להזדרז, "החלצו מאתכם". רבינו בחיי מזכיר את המדרש שמביא את יהושע כדוגמה הפוכה, כי המדרש אומר שיהושע לא עשה כמשה, אלא, כשבא להלחם נגד שלושים ואחד המלכים אמר לעצמו: "אם אני הורגם מיד אני מת, כשם שאירע למשה מיד כשנצח את מלכי מדין", מה עשה? התחיל מעכב את המלחמות שנאמר: "ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה" (יהושע יא'), אמר לו הקב"ה: "כך עשית? אני מקצר שנותיך עשר שנים", כי ראוי היה יהושע לחיות מאה ועשרים שנה, כמו משה רבינו, אך בפועל הוא חי רק מאה ועשר שנים, זה מה שאומר הכתוב: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי יט' כא).

"תעבירו באש וטהרו" (במדבר לא' כג)

שואל הרמב"ן, מדוע רק עתה במלחמת מדין מצוה הכתוב על עניין הגעלת כלי מדין מאיסורי הגוים, ולא אמר להם זאת הכתוב לאחר מלחמת סיחון ועוג שגם שם לקחו בני ישראל את שללם, כמו שמעיד הכתוב: "רק הבהמה בזונו לנו ושלל הערים אשר לכדנו" (דברים ב' לה)? ומתרץ שהטעם הוא משום שארצם של סיחון ועוג מלכי האמורי היו מוגדרת מלכתחילה כנחלת בני ישראל, ולכן הותר לבני ישראל כל שללם אפילו דברים האסורים ככתוב: "ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת" (דברים ו' יא), ואמרו על כך חז"ל: "קדלי דחזירי אשתרי להו" (חולין יז'), (אפילו קדלי חזיר הותרו להם) אבל ארץ מדין לא הוגדרה כנחלת בני ישראל ולא לקחו מהם את ארצם, המטרה היתה רק לנקום את נקמתם מהם, על ידי שהרגו אותם ולקחו שללם, ולכן נהג האיסור בכליהם. הבדל נוסף ראינו בדין הטומאה שהזכיר הכתוב את בני ישראל כעת: "ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים" (במדבר לא' יט), מה שלא הזכיר אחר מלחמת סיחון ועוג, ומתרץ הרמב"ן שבמלחמת סיחון ועוג נלחמו כל בני ישראל וגם אם נטמאו הרי "טומאה הותרה בצבור". ועוד שהציווי "ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים" הוא כדי שהלוחמים יתחטאו ושלא יטמאו את שאר העם, אבל במלחמת סיחון ועוג היו כולם שוים בדבר הטומאה.

"לא תקוּוּ כופר כנפש רוצו" (במדבר לה' לא)

ה"חת"ם סופר מבאר על דרך רמז את הפסוק על פי מה שאמרו חז"ל שבזמן בית המקדש השני היו הכהנים משלמים שוחד למלכות על מנת לקנות את המינוי לכהן גדול, אך כיון שלא היו באמת ראויים להיות "כהן גדול" גרם הדבר לכך שלא השלימו שנתם ומתו. כתוצאה מכך גרם הדבר לזה שהרוצחים בשגגה בערי המקלט, לא היו מאריכים לשבת בעיר המקלט שהרי כל שנה התחלף הכהן הגדול. וכך מבאר ה"חת"ם סופר את הפסוק: "לא תקחו כופר", דהיינו אל תקחו שוחד כדי למנות כהן גדול היות שעל ידי זה תגרמו "לנפש רוצח" שישוב, שלא כדין, לפני הזמן אל ביתו מפני שהכהן הגדול מת.

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
ת.נ.צ.ב.ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"לא יזול דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל' ג')

רבי יהודה צדקה מספר על רבי עזרא עטיה שפעם אחת בא אליו תלמיד משיבת "פורת יוסף" שבעיר העתיקה אל ביתו של הרב בעיר החדשה, על מנת להחתים את הרב על מכתב מסוים. קרא הרב את המכתב, והבחין שכתוב בסופו: "אנו החתומים מטה פה ירושלים העתיקה", היות שכך, סירב הרב לחתום ואמר: "איך אני יכול לחתום על מכתב זה בשעה שאני יושב בעיר החדשה?" הפציר בו התלמיד שיחתום על המכתב, היות והמכתב היה נחוץ לו מאד, ענין דחוף ואינו סובל דיחוי. התעשת רבי עזרא ואמר לו: "בא עמי ונלך מיד לעיר העתיקה, שם אחתום לך".

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויכתוב משה את מוצאייהם למסעייהם על פי ה' ואלה מסעייהם למוצאייהם" (במדבר ל"א א-ב)

רש"י בפרשת משפטים אומר שכל מקום שנאמר "אלה" פוסל את הראשונים, וכל מקום שנאמר "ואלה" מוסף על הראשונים. על סמך זה מסביר המגיד ממעזריץ את הפסוק שלפנינו כך: "אלה מסעי", הדרך הנכונה שבה צריך לנהוג איש ישראל על מנת להיות עובד ה' בעולם הזה היא לפסול את מעשיו מאתמול ולהתבונן ולהבין שהוא עדיין לא עשה את מצוותיו כראוי, וכך להתגבר, להתחדש ולהיטיב את התנהגותו ועבודת ה' שלו יותר ויותר. זוהי הכוונה גם בפסוק: "מי חכם וישמר אלה" (תהילים קד' מג) האיש החכם ישמור תמיד להחזיק בבחינת "אלה", פוסל מעשיו הראשונים, ולעולם לא תזוח דעתו עליו לאמור: יפה עבדתי את הבורא.

"ויסעו מקברת התאוה ויזנו בוצרת" (במדבר ל"א יז)

רבי יצחק מווארקה מבאר את הפסוק הזה על דרך המוסר ואומר שעל מנת להתרחק מן התאוה, העצה היא להבין שהעולם הזה אינו אלא חצר, דרכה עוברים אל הבית הקבוע שהוא העולם הבא.

"ארבעים ושנים עיר" (במדבר לה' ו)

ה"כלי יקר" מבאר ש"ארבעים ושנים עיר" שנצטוו בני ישראל לתת ללוים בארץ הם כנגד ארבעים ושנים חניות שחננו בני ישראל במדבר והיו בהם כגרים, וערים אלו נתנו ללוים משום שלא היה להם חלק בארץ. ומה שערי המקלט היו חלק מערי הלוים הוא לפי שהרוצח שנס אל עיר המקלט, הרי הוא שם כגר ויש לחוש פן יאמרו לו יושבי הארץ גר אתה בארץ, על כן צויה הכתוב שיהיו ערי המקלט מערי הלוים, כי גם הלוים הם כגרים בארץ ויהיה בבחינת "מום שבך אל תאמר לחברך". על דרך שנאמר: "ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם" (שמות כג' ט). וכדרך שנאמר לאברהם: "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (בראשית טו' יג). ומסביר ה"כלי יקר" שכוונת הכתוב "בארץ לא להם" הוא למצרים שגרו בארץ שאינה שלהם לאחר שיוסף העבירם לערים אחרות כדי שיהיו כגרים שם וכך לא יוכלו לומר לבני ישראל שהם גרים בארץ.

"כי בעיר מקלטו ישיב עד מות הכהן הגדול" (במדבר לה' כז)

אמרו חז"ל שלמרות שמשוה רבינו הבדיל עוד בחייו שלוש ערי מקלט בעבר הירדן הרי הדין הוא שערי מקלט אלו שבעבר הירדן לא יקלטו רוצחים בשגגה עד שלא יופרשו כל שש ערי המקלט, גם אלו שבעבר המערבי של הירדן. ה"משך חכמה" מביא שני טעמים לדבר. ראשית, לא רצתה ההשגחה שהרוצחים יברחו מארץ ישראל לחו"ל. ושנית, הלוא הדין הוא שרוצח בשגגה גולה לעיר המקלט ויושב שם עד מות הכהן הגדול, נמצא שהגולה מקווה תמיד למות הכהן הגדול כדי שיוכל לצאת מעיר המקלט. אך, מצד שני, ישנה הבטחה א-לוקית שאלעזר הכהן יהיה בחלוקת הארץ, יוצא שהרוצח מתיימש מהציאה מעיר המקלט עד סיום ההתנחלות בארץ, ואין לו תקוה לצאת לפני כן, לכן אמרה התורה שלא יגלו עד שיוכשרו כל ערי המקלט, בסיום ההתנחלות.

"כי בעיר מקלטו ישיב עד מות הכהן הגדול" (במדבר לה' כז)

"לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו" (מכות יא.)

בגמרא מובאת דעה, שלא רק שאמותיהם של הכהנים היו מבקשות מהרוצחים שלא יתפללו על בניהם שימותו, אלא אף בקשו הם מהרוצחים שיתפללו לקב"ה על בניהם שיאריכו ימים ולא ימותו. וזה נשמע תמוה, כי מה ראו אימהות אלו לבקש דווקא מהרוצח שיתפלל עבור בניהם הכהן? אם חפצות הן בברכה, יכלו הן לפנות לרבנים ולצדיקים שבדור שיתפללו על בניהם? אלא, מבאר רבינו יוסף חיים ב"בן יהודע" שמכאן לומדים על הסגולה המיוחדת שהיתה לתפילתם של הרוצחים להמליץ טוב על הכהן. כי אם רוצחים נחותים אלו, לא חסו על עצמם וביקשו את אריכות ימיו של הכהן, דבר שבהכרח בא על חשבון חירותם, משום שדבר זה יצריך אותם לשבת יותר זמן בערי המקלט, קל וחומר הקב"ה, שהוא א-ל רחום וחנון, טוב וסלח, וגם אין לו שום הפסד מזה שהכהן יאריך ימים, וודאי שיעניק לכהן חיים ארוכים וטובים.

לרפואת כל חולי עם ישראל ובכללם: הרה"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר, עינבר בת אביבה

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון: 052-3268315

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" (כולל מנחה וערבית) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו שישי 14:00 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצון ב"ב